

'Up to You'
in Stroom Den Haag

DE TOEKOMST IS AAN U

Onze samenleving is er vooral op gericht zekerheid te bieden, uitgedrukt in ideaalbeelden en de daarbij horende ideaalcijfers. Maar zekerheid is een illusie. Het toelaten van onzekerheid biedt juist ruimte voor verrassing en verandering, ook in een ontwerp-proces. Daarbij is het van groot belang dat de bewoner of gebruiker uitgenodigd wordt zelf na te denken en uiteindelijk zelfs te scheppen. Dat is zo'n beetje het uitgangspunt van de groepstentoonstelling 'Up to You', die nu te zien is in Stroom in Den Haag. Uitgaande van dit idee tonen architect Yona Friedman, ontwerper Thomas Lommée en kunstenaar David Nuur, ieder vanuit hun eigen achtergrond, een visuele uitleg. Zo nu en dan heel direct en duidelijk, af en toe wat vaag.

Lilian BENSE

In principe gaat stedenbouw uit van de voorspelbaarheid van menselijk gedrag. Architect Yona Friedman (1923) is er echter van overtuigd dat het op die manier onmogelijk is voor een stedenbouwer een goede stad te ontwerpen. In zijn manifest 'L'Architecture Mobile' uit de jaren 50 zette

hij in tien punten een nieuwe architectuur uiteen waarin de gebruiker centraal staat. Deze bepaalt hoe en waar er gewoond gaat worden. In Stroom staat zijn project 'La Ville Spatiale' centraal. Een ruimtelijke infrastructuur, bestaande uit een gelaagd grid, 10 meter boven het straatniveau en ondersteund door zuilen van zo'n 40 tot 60 meter. Binnen dit grid hebben de bewoners de vrijheid om hun eigen leefomgeving vorm te geven.

Friedman heeft zijn Villes Spatiales al eerder ontwikkeld in steden als Parijs en New York. Onlangs ontwierp hij een model voor de Haagse wijk De Brickhorst, een bedrijventerrein in Den Haag dat de komende jaren vervangen moet worden door woningen en publieke voorzieningen. Filmmaker Angélique van Grootel interviewde de inwoners van Den Haag over hoe zij dit voor zich zien. De resultaten hiervan worden getoond tijdens de tentoonstelling.

Friedman vertaalt zijn ideeën op een speelse manier naar beelden. Zo legt hij een satellietfoto van een bebouwd oppervlak neer en plaatst hij daarop de toekomstige bouwconstructie, in de vorm van kleine blokjes hout en papier. In de benedenzaal heeft hij een computer neergezet waar de bezoeker zelf aan de slag kan en zijn ideeën voor de nieuwe woonwijk mag voorstellen. Aan de muur hangen zijn 'Manuals for the self-planner', beeld- en stripverhalen waarin Friedman praktische uitleg geeft.

LEGO

Ontwerper Thomas Lommée (1979) houdt zich vooral bezig met systemen en structuren, en de manier waarop individuen daar collectief gebruik van kunnen maken. In zijn onderzoek 'Open Structures' propageert hij door middel van een visuele

NAVID NUUR, 'PRE-SET', 2003-2008. FOTO NAVID NUUR, COURTESY GALERIA PLAN B, BERLIN & MARTIN VAN ZOMEREN, AMSTERDAM

'atlas' de opmaat naar een 'collaboratieve LEGO'. Lommée stelt vragen als: waarom zouden we de blauwdruk van de natuur niet overnemen en onze gebouwde omgeving tot een organische, modulaire puzzel van objecten hervormen, die zich van micro naar macro eindeloos kunnen verder ontwikkelen? Gesloten 'hardware' als LEGO, dat door één persoon voor iedereen wordt ontworpen, zet hij tegenover open 'software' als Wikipedia, waarbij iedereen ontwerpt. Als je deze twee methoden samenvoegt leidt dat tot 'open hardware': iedereen ont-

werpt een klein gedeelte van een gemeenschappelijk systeem voor iedereen.

Zijn visuele conceptomschrijving maakt het allemaal wat inzichtelijker. Hier vergelijkt hij structuren met die van het menselijk lichaam. Een open stuk, als een balk of een poot, vergelijkt hij met de gedeelten van een weefsel. Net als bij weefsel wordt een stuk pas functioneel als het met andere stukken wordt gecombineerd. Een superstructuur als een huis of een auto kan vergeleken worden met een organisme, etcetera, etcetera.

De zogenaamde 'denkmodellen' of 'Intermodules' van David Nuur (1976) vormen een goede 'beeldende' afwisseling op de rest. Speciaal voor de expo maakte hij het werk 'MY PREIM II'. Wat staat voor My Pre-Intermodule Map II, waarmee hij de elementen waaruit zijn werk ontstaat in kaart heeft gebracht. Qua uitgangspunt is het verband tussen Nuur en de andere twee echter ver te zoeken. Welke aanvulling valt er als toeschouwer nog aan zijn werk te geven?

Al met al, hoewel de ideeën hier en daar wat idealistisch en naïef zijn, biedt 'Up to You' een leuk, overzichtelijk beeld van een interessante toekomstvisie.

'Up to You', met Yona Friedman, Thomas Lommée en David Nuur, t/m 28 maart 2010 in Stroom, Hogewal 1-9 Den Haag. Openingstijden: wo t/m zo 12-17 uur. www.stroom.nl